

наша СЛОВА

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 26 (1021) 29 ЧЭРВЕНЯ 2011 г.

Беларусаў заўсёды яднае песня

Больш за трыццаць выканаўцаў выступіла на канцэрце Свята беларускай культуры ў Беластоку. На адкрытым сцэне ў парку Планты прэзентаваліся салісты і ансамблі з Падлесся, а таксама гості з Беларусі.

Выступіў танцевальны калектыв "Гарадзенскія карункі". Свята - гэта таксама нарада беларускім пісьменнікам, каб сустрэчаць з чытачамі. Паказвалі яны свае новыя выданні кніжак. Апрача таго, свае вырабы прэзентавалі народныя майстры. Можна было купіць абрадавыя ручнікі, плеценія кошыкі ці малюнкі народных мастакоў.

Як адзначыў арганізатор імпрэзы Янка Сычэўскі, свята - гэта магчымасць прыблізіць беларускую культуру да жыхароў Беластока.

- Гэта вельмі важна, каб беларусы падкрэслівалі сваё існаванне, каб умелі сваёй нацыянальнай прыналежнасцю

ганарыща, а не саромеца. Мы адчуваём, што беларусаў заўсёды яднае песня, заўсёды яднае культура, мастацтва.

Канцэрт завяршыў выступ зоркі - калектыв "Купалінка" з Менска. Свята беларускай культуры праводзі-

лася ўжо дваццаць шосты раз. Мерапрыемства накіраванае на прадстаўленне культурнай спадчыны беларускай меншасці ў Польшчы. Галоўны арганізатор - Беларуская грамадска-культурнае таварыства.

Наші кар.

Дыктоўку па беларускай мове пісалі ў амбасадзе Венгрыі

24 чэрвеня ў пасольстве Венгрыі адбыўся ўрачысты прыём з нагоды завяршэння старшынства краіны ў Еўразіясе. У межах гэтай падзеі прайшоў другі этап дыктоўкі па беларускай мове і ўзнагароджанне ўдзельнікаў першага этапу, перадае БелаПАН.

У гэты раз эстафетную дыктоўку па "Лістах з-пад шыбеніцы" нацыянальнага героя Беларусі Кастуся Каліноўскага пісалі тыя, хто не прысутнічаў 16 траўня ў бібліятэцы імя Адама Міцкевіча менскага касцёла Святых Сымона і Алены (Чырвоны касцёл). Гэта пасол Вялікабрытаніі ў Беларусі Розмары Томас, новы пасол Польшчы Лешак Шарэцкі, в. а. часовая паверанага ў справах ЗША Крыстафэр Паніка, часовы павераны ў справах Румыніі Констанцін Ерамія, дарацьчык-пасланнік пасольства ФРГ Петэр Дэтмар, намеснік галоўнага рэдактара газеты "Народная воля"

Святлана Калініна, лідар кампаніі "Гавары праўду!" Уладзімір Някляеў, намеснік старшыні Партыі БНФ Рыгор Кастусёў, шэф-редактар газеты "Наша ніва" Андрэй Дынько, маці зніклага тэлеапаратара Змітра Завадскага Вольга.

У мерапрыемстве таксама ўдзельнічалі кіраўнік прадстаўніцтва Еўракамісіі ў Беларусі Жан-Эрык Хольцапфель, паслы Францыі, Чехіі і

Эстоніі Мішэль Рэнэры, Іржы Карас і Яак Ленсмэнт і інш.

Правядзенне агульна-нацыянальнай дыктоўкі было ініцыявана кандыдатам філософскіх навук Уладзімірам Падголам і інфармацыйнай кампаніяй БелаПАН.

Наші кар.

На здымку: Галіна Січык уручыла книгу ў падарунак паслу Венгрыі Фэрэнцу Конту.

ISSN 2073-7033

Клуб красамоўства "Прамова" на сядзібе ТБМ у Менску ад 1 ліпеня ідзе на вакацыі. Заняткі адновяцца з 1 верасня.

Завяршыўся 2-гі фестываль беларускамоўнай рэкламы і камунікацыі AD.NAK

Другі фестываль беларускамоўнай рэкламы і камунікацыі AD.NAK! адбыўся 23 чэрвеня. "н стаў сапраўднай пярлінай фестывальнага жыцця Беларусі.

Беларускамоўнай рэклама становіцца ўсё больш і больш запатрабаванай. Пра гэта кажа колькасць удзельнікаў, якія прыйшли ў Міжнародны адукацыйны цэнтр імя "Раў (IBB)! Больш за 200 чалавек адзначылі свята рэкламы ў кампаніі сяброў і аднадумцаў.

Фестываль цягнуўся каля 10 гадзін і ўключыў у сябе ўрачыстую цырымонію адкрыцця, разнастайную і надзвычай карысную адукацыйную праграму, прэс-канферэнцыю. А кульминацый Фестываля стала ўрачыстая цырымонія ўзнагароджвання пераможцаў і прызераў конкурса і намінацый сёлетняга фестывала.

На цырымоніі адкрыцця Фестывалю арганізаторы паабяцалі яго ўдзельнікам шмат цікавостак і вострых уражанняў. І яны не хлуслі. Фестываль сапраўды атрымáўся вельмі змястоўным, цікавым і жывым. Шаленства, якое было аб'яўдена дэвізам дзея, праўвілася ўжо напачатку. Замест пераразнання чырвонай стужачкі падчас адкрыцця Фестываля прадстаўнік кампаніі Husqvarna перапілаваў бела-чырвоны шлагбаум, а на небасхіле залунаў фірмовы AD.NAK'аўскі сцяг.

Сёлетня семінарская праграма была надзвычай цікавай. Ад 11 да 17 гадзін ў дзвюх аўдыторыях паралельна працавалі дзве групы рэжламістў.

На прэс-канферэнцыі каардынатор культурніцкай кампаніі "Будзьма беларусам" Алены Макоўской распавяла, што сёлетні фестываль з'яўляецца асаблівым. І першая асаблівасць заключаецца ў акцыі змяшчалі працы, праста перакладзены на беларускую з іншай мовы, што не дазваляла беларускай мове праявіцца ў поўную силу.

- Культурніцкія прадукты ў Беларусі пачынаюць паводзіць сябе, як камерцыйныя, прадстаўляюць сябе як гандлёвую марку, — адзначыла Алены Макоўская, падкрэсліўши, што гэта дапамагае ім найлепшым чынам наладжваць контакт з аўдыторыяй.

Другая адметнасць сёлетняга фестывалю - гэта Антыпремія "Каша сувораўская". Яна прысуджалася тым працам, якія няувахліва ставілі

да фактаў айчыннай гісторыі, а таксама традыціі і культуры. Рэкламадаўцы павінны паважаць культуру той аўдыторыі, для якой робіцца рэклама, лічыць Алена Макоўская.

Сябры журы фестывала распавялі пра дастаткова добрыя яго ўзровень. Разам з тым, менавіта для таго, каб яго падтрымліваць, журы было вымушанае ў некаторых намінаціях не прысуджаць першыя, другія альбо трэція месцы. А пэўныя намінацыі пакінучу ўвогуле без прызёраў, як, напрыклад, намінацыю

"Радыё- і аўдыёрэклама". Гэта звычайная практика любога фестывалю.

Увогуле, сябры журы адзначылі дастатковая добры ўзровень працаў, пададзеных на фестываль. Разам з тым, ён мог бы быць і вышэйшим. Напрыклад, многія намінацыі змяшчалі працы, праста перакладзены на беларускую з іншай мовы, што не дазваляла беларускай мове праявіцца ў поўную силу.

- Калі ўсё рабіць правильна, калі ствараць рэкламу на беларускай мове, а не перакладаць яе з рускай, то паведамленне будзе мець сапраўды значны ёфект, — адзначыў на прэс-канферэнцыі брэнд-майстар Ігар Корзун.

Цырымонія ўзнагароджвання пераможцаў Фестываля стала сапраўднай перлінай

Наші кар.

9 772 073 703 003 >

Аказваецца - у нас усё добра

Грамадскае аўяднанне
“Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны”
220034, г. Мінск, пул. Румянцава, 13, тэл/факс 284-85-11.
Радзіковым рэдакцію ў аддзяленні №539 ААТ “Белінвестбізнес” г. Мінск, квіт. 739.

26 мая 2011 г. № 56

Паважаны Мікалай Аляксандравіч!

У Грамадскае аўяднанне “Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны” звярнулася бацькі з Фрунзенскага раёна г. Мінска са скаргай на тое, што ў дзіцячым садку № 534, які мае статус беларускамоўнага, выхавальнікі адмаяўляюцца размаўляць з дзецьмі і іх бацькамі на дзяржаўнай беларускай мове. Наогул, узровень валодання беларускай мовай выхавальнікамі нізкі.

Магчыма, што і ў іншых беларускамоўных дзіцячых садках такая ж ситуацыя. У сувязі з вышэйсказанным прапануем наладзіць сустрэчу з кіраўніцтвам ГА “Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны” ў чэрвені 2011 г. і адказнымі работнікамі сістэмы адукцыі г. Мінска, якія курыруюць беларускамоўнае навучанне ў горадзе. Такая сустрэча несумненна прынесье плён перад пачаткам навучальнага года ў верасні гэтага года.

Таксама пропануем Вам з мэтай заахвочвання бацькоў г. Мінска выховаць і навучаць сваіх дзяцей па-беларуску пераніць ініцыятыву гарадскіх уладаў г. Гродна і размісціць у сталічным грамадскім транспарце гукавую рэкламу дзіцячых садкоў і класаў з беларускай мовай выхавання і навучання.

З павагай,
старшыня ТБМ

А. Трусаў

МИНСКИ ГАРАДСКИ
ВЫКАНАЎЧЫ КАМІТЭТ

КАМІТЭТ ПА АДУКАЦІІ

Юридycznyj adres: вул. Кірава, 5, 220006, г. Мінск-06
Паштовыj adres: вул. Вакоальная, 23, 220007, г. Мінск-07
Тэл.: (017) 224 10 30, тэл./факс: 228 01 13

1406.2011.6-РЗ/УЗ-620
На № 56 ад 26.05.2011

МИНСКИЙ ГОРОДСКОЙ
ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ

КОМИТЕТ ПО ОБРАЗОВАНИЮ

Юридycznyj adres: вул. Кірава, 5, 220006, г. Мінск-06
Паштовыj adres: вул. Вакоальная, 23, 220007, г. Мінск-07
Тэл.: (017) 224 10 30, тэл./факс: 228 01 13

Старшыня грамадскага аўяднання
“Таварыства беларускай мовы
імя Францішка Скарыны”
Трусаў А.А.

Паважаны Алег Анатольевіч!
Камітэт па адукацыі Мінгарвыканкамама разгледзеў Ваш зварот да старшыні Мінгарвыканкамама і паведамляе наступнае.

Супрацоўнікі Камітэта азнаёміліся з працай беларускамоўнай дашкольнай установы №534 упраўлення адукацыі адміністрацыі Фрунзенскага раёна. Дзіцячы садок № 534 адкрыўся ў 1991 годзе.

Яго праца накіравана на развіццё цікаўасці да роднай мовы. фарміраванне нацыянальнай свядомасці бацькоў, далучэнне дзяцей і бацькоў да культурных здабыткаў і каштоўнасцей беларускага народа. З 2005 года дашкольная ўстанова забяспечвае папыблены гуманітарны накірунак у работе з дзецьмі.

Для гэтага створаны ўмовы: функцыяніруе этнографічны музей, на базе якога праводзяцца пазнавальныя заняткі; у афармленні развіваючага асяроддзя груп і інтэр’ера дашкольнай установы прысутнічаюць элементы беларускага нацыянальнага каларыту, прадметы дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва; арганізвана работа гурткі харэаграфіі.

На аснове педагогічнага вопыту выхавацеля Грыгор’евай Г.Н. уведзены цыкл заняткаў «Мая Радзіма Беларусь». Выхавацелем распрацаваны тэматыка і канспекты заняткаў для груп «Фантазёры». Педагогамі дашкольнай установы быў абаваленынене вопыт работы: Гагулан І.К. «Навучанне дзяцей беларускай мове і азноміленне з беларускай мастацкай літаратурой», Купрэйчык С.В. «Выхаванне патрыятычных пачуццяў праз пазнавальнае развіццё дзяцей», Лашук Л.А. «Фальклор у дзіцячай гульні», Жылінская Л.С. «Развіццё беларускага маўлення старэйших дашкольнікаў як сродка камунікацыі», Цыркунова А.М. «Далучэнне дзяцей дашкольнага ўзросту да нацыянальнай спадчыны праз малья формы беларускага фальклору», Хацук І.П. «Фарміраванне нацыянальнай самасвядомасці ў дзяцей дашкольнага ўзросту».

З 2002 года дзіцячы садок супрацоўнічае па пераемнасці з гімназіяй № 4 г. Мінска з беларускай мовай навучання.

Вопыт работы па пераемнасці д/у № 534 і гімназіі № 4 быў прадстаўлены на сходзе дырэктараў гімназій г. Мінска ў 2010 годзе.

Дзіцячы садок супрацоўнічае з часопісам “Вясёлка”, беларускім пісьменнікамі: Міколам Чарняўскім, Міколам Маляўкам, Алексем Камароўскім, Уладзімірам Мацвеенкам, Нінай Галіноўскай. Добры традыцыйны сталі сустрэчы пісьменнікаў і пастаў ў дзецьмі і іх бацькамі. Пісьменнікі шмат разу выступалі перад дзецьмі і сваімі вершамі і апавяданнямі на “Вічорках”. Выхаванцы прымалі ўдзел у конкурсе малюнкаў у часопісе “Вясёлка” і занялі адно з прызовых месцаў. Штогод бацькі і супрацоўнікі прымаюць актыўны ўдзел у падпісцы на часопіс “Вясёлка”, за што быў адзначаны падзякай галоўнага рэдактара.

Сяброўскія адносіны звязаны з дзіцячымі садкамі з часопісам “Вожык”. Пісьменнікі Казімір Камейша і Леанід Саковіч - жаданыя госці ў дашкольнай установе.

Дашкольная ўстанова супрацоўнічае з Эспубліканскім грамадскім аўяднаннем “Таварыства беларускай школы”. Установа ў выхавацелі ўзнагароджаны дыпломамі за развіццё роднамоўнага навучання і выхавання, фарміраванне нацыянальна-патрыятычнай свядомасці грамадзян незадалжанай Беларусі. Шмат беларускай літаратуры і музичных дыскав атрымана ад старшыні ТБШ Алеся Лозкі і намесніка старшыні Тамары Мацкевіч.

Выхавацелі Шкэрдава А.А. і Кішкурна Г.М. прымалі ўдзел у презентацыі праектаў “Дапаможнік Лялечкіні” і “Як жанілі Цярэшку”.

Па пытаннях выхавання ў дзяцей нацыянальнай самасвядомасці калектыв дзіцячага садка неаднаразова прымалі дэлегацыі з Літвы і Расіі.

Праведзена ананімнае анкетаванне бацькоў па пытаннях навучання і выхавання дзяцей на роднай мове. На момант аптыўвання 170 бацькоў выказалі задаволенасць працай калектыву і адміністрацыі садка.

Усё гэта сведчыць аб тым, што дашкольная ўстанова напрацавала вопыт працы па паспяховому навучанню дзяцей на беларускай мове.

Камітэт выказаў згоду на правядзенне сустрэчы для налажвання супрацоўніцтва па развіццю беларускамоўнага навучання і выхавання.

Старшыня камітэта

У.К. Шчэрба.

Мовазнаўчы досвед

БЕЛАРУСЫ ТАК НЕ
КАЖУЦЬ!

“Падтоп дроў”. “Але-на Лявонаўна неахвотна згадзілася, адамкнула кухню, паказала, дзе дровы для падтопу... Доўга не запальваліся дровы”. (Полымя. 2011. № 4. С. 90)

Па-беларуску: **дровы для падтопу, падпаліць (дроў), запаліць (агонь)**. “Рускобелорускі слоўбар” 1993 года (т. 2, с. 627): “Подтопить. 1. падпаліць, (пропотыць) прапаліць, прагрэць; 2. (распальвіць) падтапіць; 3. (залиць водой) падтапіць”. Пра штучнасць “падтопу” сведчыць і наступны згаданы ў тэксле сказ: “Дровы доўга не запальваліся”.

“Часоўня”. “Багаслужэнне тут здзяйснялася таксамаў безічны цэрквой і часовенікі між гарадскімі сценамі” (Полымя. 2011. № 4. С. 120)

Па-беларуску: **капліца**, у расійскай мове яму адпавядае **часовня**, ад яго прыметнік **часовеній** – белар. **каплічны**. Згаданы тэкст – “трасянкавы”. Натуральна беларусы сказаць б: “Набажэнства (багаслужба) тут адбываўся, пракаўдаліца ўночы”.

Ад слова **вапёр** (“вэр”) нарматыўная форма **вапрэнтамы**, а ласкальна-памяншальна – **вапрэнткі**. А не **вапрэнткі** (рас. **вепрь – вепрятки**).

гіх цэрквах і капліцах...” І форма “часовен” – небеларуская, но назоўнікі на **-ня** (вішня, песня) канчаюцца (у Р.Мн.) на **-нь** ці **-яў** (вішня, песня) – чатаў” (Полымя. 2011. № 4. с. 38). Слова “лежбішча” – эта рас. “лежбіще”, толькі напісаны па-беларуску. Яму адпавядае беларускі лексічны адзінак **лежня і лежысьва** (след лежащага зверя на траве) (Гл. РБС-93, т. 1, с. 713).

Акадэмічная “Беларуская граматыка. Частка 1. Фаналогія. Арфаэпія. Марфалогія. Словаўтарэнні. Націск” (Мінск: Навука і тэхніка, 1985) не вызнае ў нарматыўнай мове ўтварэння ў зыфкісам **-біч**.

“Двухногая істота”.

“Вер вострымі ікламі лёгка перакіне цераз спіну белую слабую двухногую істоту...” (Полымя. 2011. № 4. с. 38).

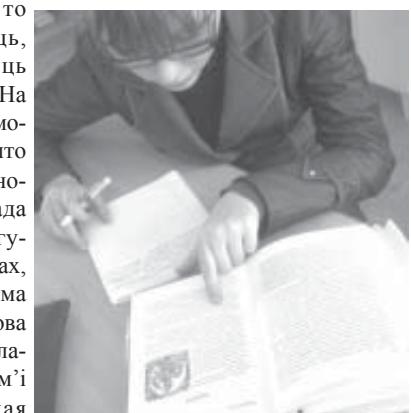
Натуральна па-беларуску складаныя словаў ад спалучэння лічбніка з назоўнікам утвараюцца ад формы роднага склону: **дзве фазы – дзвюх фаз – дзвюхфазавы**. Ад **дзве ногі** (істоты) нарматыўна **дзвюхногавая** (істота). Эта ў расійскай мове ва ўскосных склонах лічбнікі жаночага і мужчынскага роду маюць адну форму – **двухногая**.

Мне краёў чужых не трэба...

Я захапляюся роднай мовай і думаю, што мне ў жыцці пашчасціла, бо я навучаюся ў школе, дзе ёсць прадметы выкладаюцца на беларускай мове. Калі чуеш родную мову пайсюль і кожны дзень, то вельмі прызыўчайваешся да гэтага і адчуваеш сябе зусім вольна і нязмушана ў стасунках. Я думаю, што для адчування сябе сапраўдным беларусам неабходна, каб і дома гучала беларуская мова. У мяне вялікая сям’я – яна складаецца з 8 чалавек. Усе мы заўсёды размаўляем на роднай мове.

Вядома, выбае часам, што трапляюцца і рускамоўныя слова. Але гэта рэдка. Калі мы збіраемся вечарам у хаце, кожны з нас дзеліцца тым цікавым, што здарылася ў яго за дзень. Усіх нас цікавяць і наўні. Мая бабуля Іра імкненца ўсёлых прачытаць любімую “Беларускую ніву”, каб і мы ведалі, што цікавага адбываецца ў сельскай гаспадарцы. А дзядуля просіць мяне яму пачытаць. Я чытаю яму тэксты з падручнікаў, па якіх навучаюся. Дзядуля ўважліва слухае, часам каментуе пачутае. А часам пачутае з май падручнікаў разварушвае яго ўспаміны. І тут толькі ўжо слухай – цікавых здарэнняў у жыцці дзядулі было шмат! А для сябе я заўжды як самае прыемнае чытанне прыходжу свежы нумар “Нашага слова”.

На выхадныя да нас прыяджаюць мае старэйшыя брат з сястрою, якія закончылі школу ў пазамінульным годзе. Калі яны пачынаюць нешта

слушала гутарку бацькоў, якія дзяліліся навінамі і клапаціліся: як я на чужыне? А я слухала і ўсё мачнела жаданне хутчай пабачыць родныя мясціны, пачуць мілья родныя словаў. У душы гучалі словаў, напісаныя паэтам Сокалавым – Воюшам:

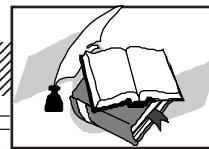
Мне краёў чужых не трэба,

як не варажы.

Не хачу чужога хлеба,

радасцяў чужых...

Вельмі вялікае шчасце пабачыць розныя цудоўныя мясціны на Зямлі, падзіўца на прыгажосць і багацце, здабытыя працай рук чалавечых. Але як радасна ведаць, што ёсьць на зямлі і мая Радзіма, чуц

Віншуем сяброў ТБМ, якія нарадзіліся ў ліпені

Адамчык Надзея Іванаўна
Амбрэзевіч Людміла Мікал.
Амільковіч Віталь Леанідавіч
Амільковіч Павел Анатол.
Арбузаў Анатоль Цімафеевіч
Арэшка Вераніка Вічаслав.
Аўдзейчык Ілля Анатольевіч
Аўсей Аляксандар
Бабенка Сяргей
Баброўская Марына Вітал.
Балашка Алег
Баран Аляксандар
Бараноўскі Ігар Вікторавіч
Барболовін Васіль Васільевіч
Бармута Юлія Уладзіміраўна
Бацян Пётр Дзмітрыевіч
Белан Наталя
Бельская Святлана
Блізнюк Аляксандар Алякс.
Богдан Вадзім Міхайлавіч
Бубешка Уладзімір
Бумажэнка Я. М.
Буцко Павел Анісімавіч
Бязрукая Маргарыта Юр.
Варачаева Анастасія Андр.
Васечка Іван Уладзіміравіч
Ваўчук Аляксандар
Вячорка Вінцэнт Рыгоравіч
Гайко Сяржук Анатольевіч
Галай Аркадзь Апанасавіч
Герасімовіч Казімір Станісл.
Глазко Дзмітры Мікалаевіч
Гніткоў Валеры
Гольшаў Павел
Грузноў Валеры Йосіфавіч
Грынько М.У.
Гуркоў Сяргей Мікалаевіч
Дабравольская Наталя Міх.
Данілава Таццяна
Даніловіч Мар'яна
Даўматовіч Іван Уладзімір.
Дзянісаў Гальляш
Дрожынава Іна Аркадзеўна
Ермакова Святлана Сярг.
Ермалёнак Вітольд Антонавіч
Ермаловіч Святлана
Жмачынскі Аляксандар Вікт.
Жукоўскі Ігар
Жыгальская Вольга Анатол.
Залацілін Аляксандар Валер.
Звераў Юры
Звонік Святлана
Згурская Ганна
Здановіч Іван Юльянавіч
Зелянкевіч Наталя
Знавец Павел Кірылавіч
Зуёнак Васіль Васільевіч
Ільніч Наталля Валянцінаўна
Ішчанка Кацярына Сяргеевна
Кавалёнак Л. П.
Казлова Алена
Казлова Святлана Мікал.
Казляк Любоў
Калеева Вераніка Уладзімір.
Каракін Андрэй Анатольевіч
Кардаш Наталя Аляксандар.
Кароткі Мікалай Мікітавіч

Карп Алена Аляксандраўна
Картавенкава Галіна Пятровіч
Карчэўскі Анатоль
Касяк Кастьсю
Кобер Таіса
Корзун Валянціна
Коцікаў Ян
Краснёўскі Віталь Сяргеевіч
Краўчанка Сяргей Канстанцін
Краўчук Маргарыта Дзмітры
Крываручанка Ігар Мікалай
Крывашэў Зміцер Сяргеевіч
Крывенак Міхайл Фадзеевіч
Ксянзоў Кірыл Уладзіміравіч
Кузяцоў Ігар Мікалаевіч
Кулак Жанна Язэпаўна
Кульбеда Дзмітры Сярг.
Кульбіцкі Пяцро С.
Кундас Ганна
Кухарчык Пётр Андрэевіч
Лабадзенка Глеб Паўлавіч
Лагутаў Віталь
Лажкова Наталля
Лапановіч Андрэй Васільевіч
Лапкоўскі Алег Мікалаевіч
Лаўнікевіч Дзяніс Эдуардавіч
Лесавы Кірыл
Лесяга Ігар
Ліннік Міхайл Аляксандравіч
Ліннік Сяргей Мікалаевіч
Літвіненка Аляксандар
Лукін Ілля Міхайлавіч
Лявіцкі Антон Мікалаевіч
Макарыч Максім Міхайлавіч
Макоўская Алена
Максімава Кацярына
Маоклы Дзяніс Ігаравіч
Мароз Наталля Алегаўна
Марчанка Пётр Георгіевіч
Машанскі Аляксандар Іванав.
Машынскія Ірина Антонаўна
Мікалаеўская Анастасія Іван.
Місюк Уладзімір Мікалаев.
Місюкевіч Аляксандар Іван.
Млынарчык Марыя
Молчан Барыс Валянцінавіч
Мулашкіна Лізавета Дзмітры
Муха Анатоль Міхайлавіч
Навіцкі Пётр Лявонавіч
Найдзёна Вера
Нашкевіч Дар'я Іванаўна
Недзялякай Яраслаў
Нікалаеўская Вольга
Нікановіч Васіль Васільевіч
Новікова Марыя Сяргеевна
Пазняк Жанна
Панізік Алена Іванаўна
Паплыка Аляксандра Сярг.
Парда Аліна Іванаўна
Пастарнік Барыс Натанавіч
Паўлоўская Ганна Валер'еўна
Пашкевіч Алег Эдуардавіч
Пашкевіч Мікалай Іванавіч
Пашкевіч Таццяна Валер.
Піскун Андрэй Анатольевіч
Пракоф'ева Юлія

Прыбыткова Святлана
Пузанкевіч Сяргей Уладзімір
Пяткоўская Алена Іосіфаўна
Пяцроў Аляксандар Аляксандр
Радзівонава Ірына Яўгенаўна
Радчук Віталь Дзмітрыевіч
Рамук Алена
Рашчэўскі Віталь Часлававіч
Розін Дзмітры Барысавіч
Рудовіч Мікалай
Русаў Пяцро Аляксандравіч
Рымша Алесь Георгіевіч
Савік Мікола Пятровіч
Савіна Анастасія
Сагалец Ілля Фёдаравіч
Сакалоўскі Уладзімір
Самасюк Аляксандар Міхайл.
Сарокін Арыём Адамавіч
Семяненка Максім Уладзімір.
Сінцова Таццяна
Скупановіч Уладзімір Леанід.
Смаль Валянцін Мікалаевіч
Смола Таццяна
Стрыгельская Наталля Анат.
Сухаверхі Міхайл Пятровіч
Сыч Ніна Ляўонцеўна
Сяменчык Настасія Мікалай.
Сяркоў Андрусь
Сяцкоўская Вераніка Уладзімір.
Талапіла Алесь Львовіч
Талатай Святлана
Талерчык Тамара Васільевна
Танкевіч Аляксандар Яўген.
Ткачова Вольга
Трапашка Марыя
Трацяк Вера
Тумаш Генадзь
Тупік Кацярына Віктараўна
Усіціна Людміла Нікіфар.
Хасанаў Ігар
Храпавіцкая Тамара Аркадз.
Хрол Часлаў Часлававіч
Цітко Валянцін Уладзіміравіч
Ціцянкова Галіна
Цішкевіч Вольга Іосіфаўна
Цішко Валянцін Уладзіміравіч
Цыганкоў Генадзь Васільевіч
Цюшкевіч Сяргей Анатол.
Чапля Данута
Чарнышоў Алесь Ігаравіч
Чарткоў Мікола Алегавіч
Чыгір Клаўдзія Сцяпанаўна
Чысціякоў Аляксей Уладзімір.
Шалупенка Васіль Іванавіч
Шарашовец Аляксандар Мік.
Шумскі Ягор Аляксандравіч
Шусцікі Тадэвуш Віктораў.
Шымірка Анатоль
Шыпля Аляксандра Генадз.
Шычко Валянціна
Шычко Святлана Вічаслав.
Шэравера Руслан Уладзімір.
Юран Антон
Язерскі Сяргей
Ярмац Аляксандар Аляксанд.
Яўшоўскіна Таццяна Алякс.
Ячычка Віктар

Кніга Леаніда Лыча

Кніга доктара гісторычных навук Леаніда Лыча «Уніяцкая царква Беларусі» з'яўляецца арыгінальным даследаваннем актуальнай і важнай тэмы. Вядома, што на працыгу досьці значнага гісторычнага прамежку ўніяцтва было адной з самых моцных хрысціянскіх канфесій у Беларусі. Аўтар імкненца быў аб'ектыўным, паказвае няпросты шлях стаўлення гэтай канфесіі. Ідэя ўніяцтва была папулярнай як сярод свецкіх вададароў Вялікага Княства Літоўскага, так і герархаў духоўных, многія з якіх жадалі самастойнасці ад Рускай праваслаўнай царквы. Маскоўская патрыярхату, які, у сваю чаргу, рабіў усёмага, каб утрымаліца папулярнасць беларускага праваслаўя ў поўным сабе падпарадкаванні. Аднак з утварэннем саюзной дзяржавы Рэчы Паспалітай, у якую як раўнаправы ўйшвілі Вялікага Княства Літоўскага і Польшча, адбывала ёсць большы цік міцнай заходняй суседкі на Беларусь, у тым ліку і ў абсягі канфесійным, што выйўлялася ў экспланіі каталіцызму. А гэта ставіла сітуацыю на мяжу міжканфесійнай варажнечы і нават вайны. У гэтай сітуацыі ідэя ўніі ўзўялася адным з найбольш прыдатных варыянтаў вырашэння надзвычай складанай як рэлігійнай, так і дзяржавнай праб-

лемы. У кнізе распавядаецца пра падыхтоўку і падпісанне Берасцейскай царкоўнай уніі. Даследчык паказвае, што на першых парах яе ідэя не была папулярнай сярод шырокіх пластоў народа. Аднак яна набрала моц, трывалаасць і папулярнасць дзякуючы тому, што замацоўвалася на беларускім нацыянальным, народным грунце, — набажэнства вялося на роднай беларускай мове, на ёй стваралі высока адноўленыя творы такія волаты духу, першагарднікі ўніяцкай царквы, як Язэп Руцкі і многія іншыя, адбываючы сапраўдны ўзлёт сакральнага жывапісу і архітэктуры.

За час ад Берасцейскай уніі 1596 года ўніяцтва стала адной з самых моцных і шматлюдных канфесій у Беларусі, у некаторых ваяводствах, напрыклад, Наваградскім, колькасць вернікаў дасягала дзесяцінага аднаго з найбольш прыдатных варыянтаў вырашэння надзвычай складанай як рэлігійнай, так і дзяржавнай праб-

Леанід Лыч
**УНІЯЦКАЯ ЦАРКВА
БЕЛАРУСІ**

этнакультурны аспект

русы Расійскай імперыі. Пачынаецца, па сутнасці, разгром ўніяцтва. У 1839 годзе наступае яго афіцыйная забарона. Тры апошнія параграфы кнігі названы «Цяжкія паследкі дэунізаціі», «Не памірала памяць пра унію», «Пакутны шлях адраджэння».

Першае, невялікім накладам, выданне кнігі «Уніяцкая царква Беларусі» разышлося імгненна. З улікам шматлікіх просьбаў кніга перавыдадзена. Каардынатар перавыднання кнігі Яўген Лецка.

Наші кар.

Вярнулі мемарыяльную шыльду Ларысы Геніюш

Воля — не тое, што руки развяжуць,
Зменяць на большую клетку малую.
Воля — не тое,
што “вольны ты” скажуць,
Воля — то воля, якую адчую.

Гэтыя паэтычныя радкі не раз згадвалі ўздзельнікі літаратурнага свята, прысвечанага 100-годдзю беларускай паэзіі, змагаркі і патрыёткі Ларысы Геніюш, якое адбылося летас, 7 жніўня, у Зэльве. На свята тады з'ехаліся больш за 500 чалавек з розных куткоў Беларусі, а таксама з Вільні, Беластокам, Масквой.

Але за некалькі дзён да юбілейнай урачыстасці ў Зэльве мясцовыя чыноўнікі і міліцыянеры знялі з дома, дзе жыла паэзія, мемарыяльную шыльду, якую планавася тады адкрыць на свята. Шыльду зрабіў вядомы беларускі мастак Алесь Шатэрнік.

Знялі мемарыяльную дошку і завезлі яе ў Зэльвенскі раённы аддзел унутраных спраў, дзе яна і заходзілася амаль год. Некалькі разоў на працыгу гэтага часу мы спрабавалі забраць твор мастацтва з міліцыі, але яго не аддавалі. “Маўляў, будзе загад з Зэльвенскага райвыканкама, тады, калі ласка, мы яе вам аддамо”, — казалі зэльвенскія міліцыянеры.

І вось нарашце такі загад у міліцию паступіў. I 20 чэрвеня аўтар гэтых радкоў і беларускі пісьменнік Міхась Скобла наведалі Зэльвенскі РАУС, дзе маёр міліцыі Валерый Парфенчык пад расписку аддаў нам шыльду Ларысы Геніюш, дадаўшы, што крыміналу ў тым, што была замацавана шыльда, няма. Падчас такої “акцыі” нас найбольш цікавіла пытанне, а хто ж даваў загад здымка шыльду з прыватнага дома ў Зэльве. Тым больш, што гаспадыня дома дазволіла яе ўстанавіць. А таксама быў дазвол на ёе ўстанавіць з іншых інстанций раёна і вобласці. З дакументаў у міліцыі, з якімі мы азнаёміліся, стала вядома, што такі загад на свята 100-гадовага юбілею вялікай беларускай паэзіі паступіў ад аднаго з чыноўнікаў ідэалагічнага

аддзела Зэльвенскага райвыканкама (празвішча вядома). I яго распарафадзэнне на местачковым узроўні было выканана.

Дарэчы, замест сапраўднай шыльды ўздзельнікі свята летас з прымацавалі папіровую шыльду, якая знаходзіцца на доме да сённяшніх дзён. Па словах Міхася Скоблы, сапраўдная мемарыяльная шыльда на доме, дзе жыла Ларыса Геніюш, усё ж будзе ўстаноўлена.

Нагадаем, што год таму ў той самы святочны дзень, хация была дамоўленасць, не пусцілі ўздзельнікаў урачыстасці і ў раённы Дом культуры. “н аказаўся зачыненым. Свята прыйшлося працягваць на ступенях Зэльвенскага РДК пад пякучым сонцам.

Сяргей Чыгрын.

На здымку: Міхась Скобла выносіць з памяшкання зэльвенскай міліцыі шыльду Ларысы Геніюш. Фота аўтара.

